

ВІЛ/СНІДу; проведення навчань для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань реалізації резолюції Ради Безпеки ООН 1325, зокрема щодо участі жінок у запобіганні та врегулюванні конфліктів, запобігання сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, порядку взаємодії з надання допомоги постраждалим від конфлікту; розроблення освітніх програм курсів/спекурсів та навчально-методичних матеріалів до них з гендерних проблем в освіті у надзвичайних ситуаціях та з урахуванням збройного конфлікту для педагогічних закладів вищої освіти та закладів післядипломної освіти; включення до навчальних планів, планів підвищення кваліфікації та проведення регулярних обов'язкових навчань з теорії і практики встановлення миру, примирення та участі жінок у миротворчих процесах для жінок і чоловіків, які залучаються до проведення безпосередніх заходів щодо врегулювання конфліктних та кризових ситуацій, участі у складі миротворчого персоналу та контингенту, переговорному процесі; розроблення навчального курсу та проведення регулярних обов'язкових навчань для суддів на тему «Особливості розгляду кримінальних впроваджень щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» [1]. Реалізація вказаних заходів покладається на Міністерство освіти і науки України, Міністерство внутрішніх справ України, Службу безпеки України, Міністерство інформаційної політики України, навчальні заклади сектору безпеки і оборони, обласні державні адміністрації, різноманітні міжнародні організації та громадські об'єднання, що функціонують у цій сфері.

В рамках підготовки та підвищення кваліфікації кадрів сектору безпеки і оборони важливо приділяти увагу вивченню таких питань: міжнародним зобов'язанням та національному законодавству України у сфері забезпечення гендерної рівності, ознайомленню з базовою гендерною термінологією, гендерними проблемами українського суспільства, інтегруванню гендерної складової у різні сфери суспільної діяльності, зокрема у секторі безпеки і оборони, особливостям гендерного аудиту та гендерного бюджетування. На нашу думку, вказані тематики навчальних занять мають знайти своє відображення не у вигляді проведення факультативних занять, а шляхом обов'язкового включення відповідних дисциплін до навчальних планів з їх затвердженням в якості обов'язкової компоненти. Також в рамках проведення інформаційно-просвітницької роботи важливого значення набувають розробка та впровадження дистанційних он-лайн курсів, розрахованих на широке коло аудиторії.

Підсумовуючи викладене вище, необхідно зазначити, що упорядкування гендерних відносин в усіх сферах суспільного життя, у тому числі у сфері безпеки і оборони, є важливою передумовою загальнодемократичних процесів, що мають місце в нашій державі. І саме навчання основам упорядкування гендерних відносин дозволить поступово за допомогою інтелектуального розвитку подолати стереотипи, упередження та дискримінаційні норми, формувати й надалі гендерну політику нашої держави.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека» на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 113-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-p> (дата звернення: 25.03.2019).

2. Жінки. Мир. Безпека : інформ.-навч. посіб. / за заг. ред. Л. Г. Ковальчук, К. Б. Левченко. Київ, 2017. 172 с.

Одержано 26.03.2019

УДК 342.951:351.87

ВАДИМ ВОЛОДИМИРОВИЧ ГУЦУЛ,

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (м. Київ)

ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Глобальні зміни у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства та на всіх його рівнях – від загальнодержавного до індивідуально-особистісного актуалізують ідею людиноцентризму в державному управлінні у цілому та регулюванні правової освіти, зокрема. Саме події останніх років довели, що вищою цінністю державної політики має бути людина, її

права і свободи. Держава, її органи, громадські об'єднання, соціальні інститути, мають відігравати службову роль відносно особистості, бути відповідальними перед нею [1]. Ідею людиноцентризму декларовано у Законі України «Про освіту», який проголошує людиноцентризм основним принципом державної політики у сфері освіти [2].

З іншого боку, обов'язковим атрибутом сучасного громадянського суспільства є право в об'єктивному сенсі, тому без реально діючої правової системи неможливо раціонально регулювати відносини між людьми, соціальними групами, спільнотами і державами. Окрім того, в перехідних суспільствах, до яких належить і Україна, правова система та система правових цінностей перебувають у постійному розвитку, що на практиці призводить до нестабільності та швидкоплинності нормативно-правових актів, а також надто частої їх зміни чи доповнення. Усе викладене змушує констатувати необхідність формування особистості з розвиненою правовою свідомістю, яку вирізняють знання і розуміння права як сукупності загальнообов'язкових нормативно закріплених правил поведінки, переконаність у необхідності, доцільності та корисності законів, а також активна правомірна поведінка, спрямована на захист власних прав і протидію беззаконню. Виконанню цього завдання сприяє реалізація державної правової політики щодо розвитку правової освіти серед працівників Національної поліції України.

Зауважимо, що правова освіта є предметом дослідження багатьох наук, зокрема філософії, педагогіки, права. Так, філософія правової освіти зосереджена на формуванні і розвитку правової культури людини в соціальному середовищі і впливу на нього правової освіти. Правова освіта особистості – це цілеспрямований, організований, навмисний педагогічний процес впливу на свідомість людей за допомогою системи спеціально створених правоосвітніх форм, засобів і методів з метою формування високого рівня правосвідомості та правової культури [1].

Педагогіка розглядає правову освіту як складову системи освіти в цілому. Правова освіта у педагогіці розуміється найчастіше як процес і результат засвоєння людиною системи правових знань і набуття практичних навичок їх реалізації, спрямованих на формування у осіб, що навчаються активної життєвої позиції у правовій сфері. При цьому педагогіка акцентує на зв'язку правової освіти із правовим вихованням.

У праві правова освіта визначається як цілеспрямований процес правового навчання в системі освіти юридичного (професійно-правового) і неюридичного профілю, що полягає у передаванні, нагромадженні і засвоєнні знань, умінь і навичок правового характеру (школі, коледжі, інституті) [3]; конкретний вид навчального процесу, під час якого члени суспільства під керівництвом досвідчених юристів оволодівають правовими знаннями, навичками, вміннями реалізації правових норм, який здійснюється через систему навчальних закладів юридичного і неюридичного профілю, через спеціалізовані організації, шляхом самостійного вивчення права [4, с. 158]; структурний компонент освіти в Україні, процес набуття правових знань, навичок та вмінь, формування поваги до права, закону, прав і свобод людини, відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок і мотивів правомірної поведінки [5] тощо.

Відповідно до Національної програми правової освіти населення, затвердженої указом президента України від 18.10.2001, правова освіта населення полягає у здійсненні комплексу заходів виховного, навчального та інформаційного характеру, спрямованих на створення належних умов для набуття громадянами обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, необхідних для реалізації громадянами своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків [6].

На сьогодні це єдиний документ, що визначає мету, завдання, основні напрями та заходи реалізації правової освіти. Так, до основних завдань Національна програма відносить: підвищення рівня правової підготовки населення, насамперед учнівської та студентської молоді, громадян, які перебувають на державній службі, обрані народними депутатами України, депутатами місцевих рад, викладачів правових дисциплін та журналістів, які висвітлюють правову тематику; створення належних умов для набуття громадянами знань про свої права, свободи і обов'язки; широке інформування населення про правову політику держави та законодавство; забезпечення вільного доступу громадян до джерел правової інформації; вдосконалення системи правової освіти населення, збереження та розвиток вітчизняних традицій у цій сфері [6].

Що стосується принципів правової освіти, то зауважимо, що засадничими для неї є як принципи права, так і принципи освіти. Беручи за основу традиційний поділ принципів на загальні та спеціальні, виокремимо загальні принципи, які притаманні як праву, так і освіті, так і спеціальні, які характеризують правову освіту як процес.

До першої групи належать принципи людиноцентризму, законності, рівного доступу, доступності, державно-громадського управління, відкритості, гласності, обумовленості розвитком суспільства.

Спеціальними принципами є принципи системності, наступності, циклічності, персоніфікованості, науковості, змістовності, результативності тощо.

Висновок. На сьогодні проблема полягає у відсутності нормативно-правового акта, який би регулював розвиток сучасної правової освіти працівників Національної поліції України в Україні. Викладене свідчить про необхідність розробки та ухвалення Концепції правової освіти працівників Національної поліції України, яка б відображала сучасну модель правової освіти, її завдання, принципи, серед яких мають бути людиноцентризм, системність та безперервність правової освіти, шляхи та способи її реалізації з урахуванням позитивного світового досвіду.

Список бібліографічних посилань

1. Требін М. П. Філософія правової освіти в Україні: напрями і перспективи // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи : матеріали V Міжнар. наук. конф. (м. Харків, 24–25 квіт. 2014 р.). Харків, 2014. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/39012/1/33-38.pdf> (дата звернення: 24.03.2019).
2. Про освіту : закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. Харків : Консум, 2004. 656 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/69987-11-pravove-vihovannya.html> (дата звернення: 24.03.2019).
4. Правознавство : підручник / А. І. Берлач та ін. ; за заг. ред. В. В. Копейчикова, А. М. Колодія. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 752 с.
5. Особливості правової освіти в Україні // Юридична деонтологія : навч. посіб. / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. Київ : Знання, 2005. 655 с. URL: http://pidruchniki.com/16011013/pravo/osoblivosti_pravovoyi_osviti_ukrayini (дата звернення: 24.03.2019).
6. Про Національну програму правової освіти населення : указ Президента України від 18.10.2001 № 922/2001 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992/2001> (дата звернення: 24.03.2019).

Одержано 03.04.2019

УДК 341.73

ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ ДАВИДЮК,

кандидат юридичних наук,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8998-1981>

НАУКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СИЛИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ»

Аналіз фахової юридичної літератури та чинного законодавства свідчить, що використання терміну «сили оперативно-розшукової діяльності» та похідного від нього є досить розповсюдженим. Водночас, слід наголосити, що до цього часу серед вчених відсутній консенсус щодо змісту вказаної дефініції, у зв'язку з чим доцільно розглянути та узагальнити існуючі точки зору.

Відзначимо, що в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» вказується, що завдання ОРД досягається шляхом використання сил, засобів та заходів оперативно-розшукової діяльності [1], однак у вказаному нормативному акті поняття «сили оперативно-розшукової діяльності» не розшифровується, а лише надається перелік суб'єктів такої діяльності. Вважаємо, що вказане пов'язано з тим, що термін «сили» використовується для позначення певної групи осіб, що є суб'єктами тої чи іншої діяльності. Тобто, законодавець розуміє під поняттям сили оперативно-розшукової діяльності всіх можливих суб'єктів такої діяльності. Однак, не зрозумілим залишається те, чи відносить законодавець до сил ОРД не тільки відповідні оперативні підрозділи, а й інші категорії суб'єктів, право залучення яких до оперативно-розшукової діяльності передбачено в інших положеннях вказаного Закону.

Вказане призвело до того, що окремі науковці розглядають сили оперативно-розшукової діяльності виключно в контексті суб'єктів такої діяльності. Зокрема, наприклад, Р. А. Халілев визначає, що у сучасній науці послуговуються кількома категоріями, які визначають суб'єкти ОРД: «оперативні підрозділи», «оперативно-розшукові органи», «сили ОРД», «гласні сили», «негласні сили», «учасники оперативно-розшукового процесу» тощо. Водночас, вказаний вчений визначає, що до сил ОРД слід віднести оперативні підрозділи всіх видів та їх особовий склад, наділений